

Hånd om paragrafferne / 2

2. udgave

18 år... og hvad så?

18 år... og hvad så?

Tillykke, jeres barn fylder 18 år – og bliver i juridisk forstand myndig. Men for forældre til et ungt menneske med udviklingshæmning kan overgangen fra barn til voksen give anledning til mange overvejelser og spørgsmål. I denne pjece belyser LEV nogle af de spørgsmål, der kan opstå i den sammenhæng.

Kommunens rådgivning

Det er vigtigt, at kommunen tilbyder rådgivning i forbindelse med overgangen fra ydelser efter børnereglerne til ydelser efter voksenreglerne.

Handleplaner ved overgangen fra barn til voksen

Når der ydes hjælp til en ung med udviklingshæmning, der er fyldt 18 år, skal kommunen tilbyde at udarbejde en handleplan. Handleplanen skal angive formålet med indsatsen, hvilken indsats, der er nødvendig for at opnå formålet, den forventede varighed af indsatsen samt andre særlige forhold om boform, beskæftigelse, personlig hjælp, behandling, hjælpemidler med videre.

Landsforeningen LEV anbefaler, at der arbejdes en handleplan i forbindelse med den unges overgang til voksenbestemmelserne ved det fyldte 18. år. LEVs anbefaling bakkes op af vejledning nr. 1 til Lov om social service. Heraf fremgår det:

En handleplan kan også være et godt og nødvendigt redskab i forbindelse med overgangen til voksenalderen. Handleplanen kan medvirke til at lette tilrettelæggelsen af indsatsen, når den unge går fra ydelser efter reglerne om børn og unge til ydelser efter voksenreglerne. Handleplanen kan bidrage til, at kommunen sikrer den nødvendige rådgivning af

den unge og dennes familie i forbindelse med, at støtte ikke længere udmåles til forældremyndighedens indehavere, men tildeles den unge selv. Herudover er handleplanen af stor betydning med henblik på at fastsætte mål for den unges fortsatte uddannelse, beskæftigelse, boligtilbud, udviklingsmuligheder og muligheder for livsudfoldelse med videre.

Særlig indsats, serviceloven § 81

Kommunen skal yde en særlig indsats til voksne med nedsat fysisk og psykisk funktionsevne, herunder udviklingshæmmede.

Formålet med indsatsen er:

- at forebygge, at problemerne for den enkelte forværres
- at forbedre den enkeltes sociale og personlige funktion samt udviklingsmuligheder
- at forbedre mulighederne for den enkeltes livsudfoldelse gennem kontakt, tilbud om samvær, aktivitet, behandling, omsorg og pleje
- at yde en helhedsorienteret indsats med servicetilbud afpasset efter den enkeltes særlige behov

Kommunen skal desuden undersøge, om der er pårørende eller andre, der kan varetage den unges interesser. Herunder om der er behov for at bede statsforvaltningen om at beskikke en værge efter værgemålsloven.

18 år... og hvad så? · 18 år... og hvad så? · 18 år... og hvad så?

Overgangen fra børnebestemmelserne til voksenbestemmelserne

Det er vigtigt at få et overblik over, hvilke ydelser, der stopper, når den unge fylder 18 år og hvilke ydelser, der evt. kan erstatte disse.

Såfremt man som forælder har modtaget kompensation for tabt arbejdsfortjeneste, skal man være opmærksom på, at denne bevilling altid ophører uden varsel, når den unge fylder 18 år. Har den unge behov for personlig pleje og bistand, skal dette behov vurderes efter servicelovens § 83 og 84 (hjemmehjælp). Hjælpen udmåles af kommunens visitator, og der er evt. mulighed for, at man som forælder kan ansættes i disse timer. Det er altid den unges behov, der er afgørende for hvor meget hjælp, der skal ydes – det er ikke afgørende at forældre må arbejde 37 timer.

Hvis kommunen har ydet dækning af nødvendige merudgifter efter servicelovens § 41, ophører denne støtte, når den unge fylder 18 år. Der kan måske i stedet ydes dækning af nødvendige merudgifter efter servicelovens § 100, men målgruppen for § 100 er væsentlig mindre end for § 41. For at være omfattet af servicelovens § 100, skal den unge have en varigt nedsat funktionsevne, hvis konsekvenser er af indgribende karakter i den daglige tilværelse, og som medfører, at der ofte må sættes ind med ikke-ubetydelige

hjelpeforanstaltninger. Det er endvidere en betingelse, at man kan sandsynliggøre merudgifter på mindst 500 kr. om måneden.

Hjælpe midler

Kommunen skal yde støtte til hjælpemidler til unge udviklingshæmmede, når hjælpemidlet i væsentlig grad kan afhjælpe de varige følger af den nedsatte funktionsevne, i væsentlig grad kan lette den daglige tilværelse i hjemmet eller er nødvendigt for at den pågældende kan udføre et erhverv.

Eksempler på hjælpemidler:

- Ortopædisk fodtøj
- Kørestol
- Særlig stol, seng og lignende
- Kommunikationshjælpe midler og Testmaterialer

Hjælpe midler kan bevilges som udlån, naturalhjælp eller som en kontantydelse til køb af hjælpemidlet. Ydelser efter denne paragraf er ikke skattepligtige og afhænger ikke af familiens økonomiske situation. Der gives tilskud til reparation af hjælpemidlet, men normalt ikke til drift af det.

Hjælpe midler, der skal bruges i forbindelse med undervisning, kan ikke ydes efter den sociale lovgivning, men skal afholdes af undervisningssektoren.

Ledsageordning

Kommunen skal tilbyde 15 timers ledsagelse om måneden til unge med udviklingshæmning, der ikke kan færdes alene.

Ved vurderingen lægges vægt på:

- at den unge ikke kan færdes alene uden for hjemmet på grund af en betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne
- at den unge kan efterspørge individuel ledsagelse uden socialpædagogisk indhold
- at den unge kan give udtryk for – ikke nødvendigvis verbalt – et ønske om at deltage i forskellige aktiviteter, og om den unge er bevidst om indholdet i aktiviteten

Personer, der opfylder de nævnte kriterier, har ret til ledsagelse uanset boform. Hvis den unge i forvejen modtager ledsagelse til selvvalgte aktiviteter som en del af et samlet servicetilbud i et botilbud, kan der efter en konkret vurdering foretages et fradrag i de 15 timers ledsagelse.

Hvem kan hjælpe den unge – Repræsentation og Værgemål

Når den unge bliver 18, bør det drøftes, om der er behov for støtte i form af en bisidder eller repræsentant i forbindelse med møder med kommunen m.m., eller om den unge har behov for en værge. Der kan iværksættes værgemål for voksne, der på

grund af udviklingshæmning eller andet er ude af stand til at varetage sine egne sager. Et værgemål kan begrænses til at angå bestemte personlige eller økonomiske anliggender. Det kan også begrænses til at angå bestemte personlige forhold, generelle personlige forhold eller i en bestemt periode.

En person, der er under værgemål, er myndig, med mindre personen har fået frataget sin retlige handleevne.

Såfremt man ønsker yderligere information om værgemål, så kontakt LEVs rådgivning eller statsforvaltningen.

Ungdomsuddannelse for unge med særlige behov

Unge, der ikke kan gennemføre en almindelig ungdomsuddannelse, har ret til i stedet at få en særlig tilrettelagt ungdomsuddannelse.

Formålet med uddannelsen er, at unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov opnår personlige, sociale og faglige kompetencer til at udvikle en så selvstændig og aktiv deltagelse i voksenlivet som muligt og eventuelt til videre uddannelse og beskæftigelse.

Ungdomsuddannelsen er en tre-årig uddannelse og gives i forbindelse med undervisningspligtens ophør. Tilbuddet gælder indtil det fyldte 25. år og skal være færdiggjort senest fem år efter, at

18 år... og hvad så? · 18 år... og hvad så? · 18 år... og hvad så?

uddannelsen er påbegyndt. Ungdomsuddannelsen er et tilbud til den unge, som har et retskrav på uddannelsen. Der er til gengæld ikke krav til den unge om at skulle starte på en ungdomsuddannelse.

Uddannelsen skal tilrettelægges under hensyntagen til den enkelte unges kvalifikationer, modenhed og interesser. Uddannelsen skal udgøre et planlagt og koordineret forløb. Kommunen træffer afgørelse om, hvorvidt den unge er omfattet af målgruppen for uddannelsen, og om indholdet i uddannelsen efter indstilling fra UU vejlederen. Denne indstilling skal udarbejdes i samråd med den unge og forældrene.

Afgørelsen om man er omfattet målgruppen eller ej kan indklages til Klagenævnet for vidtgående specialundervisning.

Uddannelsen skal beskrives i en uddannelsesplan. Det er Ungdommens Uddannelsesvejledning, der har ansvaret for uddannelsesplanen. Den skal revideres mindst én gang årligt.

Den unge kan ikke modtage SU under uddannelsen. En stor del af de unge, der optages på uddannelsen, modtager førtidspension. Er dette ikke tilfældet, må det undersøges, om den unge kan modtage støtte efter reglerne om forrevalidering (se efterfølgende afsnit).

Hvad skal den unge leve af?

PENSION

Førtidspension kan tilkendes personer mellem 18 og 65 år. For at få pension, er det en betingelse, at den unges arbejdsevne er varigt nedsat i et sådant omfang, at han ikke vil være i stand til at blive selvforsørgende, heller ikke ved beskæftigelse i et fleksjob.

Kommunen skal anvende arbejdsevne-metoden, når den unges arbejdsevne skal vurderes, og dette gøres ved at udfylde en ressourceprofil.

Når det er dokumenteret, eller det på grund af særlige forhold er helt åbenbart, at en ung med udviklingshæmnings arbejdsevne ikke kan forbedres ved aktiverings-, revaliderings- og behandlingsmæssige eller andre foranstaltninger, træffer kommunen afgørelse om, at sagen overgår til behandling efter reglerne om førtidspension.

Kommunen skal træffe afgørelse senest tre måneder efter tidspunktet for sagens overgang til behandling efter reglerne om førtidspension.

Ankestyrelsen har udtalt, at førtidspension skal tilkendes fra en person fylder 18 år, når det er helt åbenbart, at personen ingen erhvervsevne har. I en sådan situation er det op til kommunen at tilrettelægge sin sagsbehandling, så pensionen kan

komme til udbetaling ved det fyldte 18. år. Der udbetales én førtidspensionsydelse, som skal dække almindelige forsørgelsesudgifter. Førtidspensionen er skattepligtig og indtægtsreguleres efter egen og ægtefælles/samlevers indtægter.

KONTANTHJÆLP

Af og til sker det, at kommunen ikke er færdig med at afklare, hvorvidt den unge opfylder betingelserne for førtidspension, når den unge fylder 18 år. I den periode kan han/hun være berettiget til kontanthjælp. Det skal bemærkes, at kommunen ikke kan yde hjælp, såfremt den unge udviklingshæmmede har en formue, der overstiger 10.000 kroner.

REVALIDERING

Man skelner mellem to forskellige former for revalidering. Forrevalidering og revalidering med jobplan.

Forrevalidering skal have et erhvervsmodnende eller afklarende sigte, så der senere kan udarbejdes en jobplan med et konkret erhvervsmæssigt sigte. Der findes ingen begrænsninger på, hvilke aktiviteter der kan kaldes forrevalidering. Det afgørende er, at de skal have et afklarende eller erhvervsmodnende sigte. Når det erhvervsmæssige sigte er afklaret, skal kommunen sammen med revalidenden udarbejde en jobplan.

Målet for revalidering kan være beskæftigelse på normale vilkår, men kan f.eks. også være et fleksjob. Under forrevalidering bevarer den unge sit hidtidige forsørgelsesgrundlag, f.eks. kontanthjælp. Når den unge starter revalidering med en jobplan, vil han være berettiget til revalideringsydelse. Den udgør 10.044 kr. om måneden (2011), for unge mellem 25 og 30, 6.472 kr. hvis den unge er under 25, og ikke bor hos sine, og 3.123 kr. hvis den unge bor hos sine forældre.

Kommunen kan yde en særlig hjælp både under revalidering og forrevalidering – for eksempel ved at give støtte til de særlige udgifter, der er en nødvendig følge af uddannelsen.

Beskæftigelse

De fleste unge udviklingshæmmede, der bliver 18 år, vil være i gang med et uddannelsesforløb, nogle få inden for det almindelige uddannelsessystem med støtte, og mange på den særligt tilrettelagte ungdomsuddannelse. Der kan dog også være nogle, der ønsker at gå i gang på arbejdsmarkedet.

Job med løntilskud til førtidspensionister (skånejob) er et tilbud om arbejde til førtidspensionister, der har mulighed for og ønsker at udnytte deres "rest" erhvervsevne.

Hvis man ønsker at arbejde i et job med løntilskud, skal man henvende sig til jobcentret i kommunen.

Normalt vil lønnen blive fastsat på grundlag af den sædvanlige løn indenfor området og skal udgøre mindst 1/3 af denne løn.

Arbejdet kan være på både offentlige og private virksomheder.

Beskyttet beskæftigelse er tilbud til personer under 65 år med udviklingshæmning, som ikke kan varetage arbejde på det almindelige arbejdsmarked.

Beskyttet beskæftigelse kan foregå på beskyttede værksteder. Det kan også organiseres i virksomheder, der har behov for at få udført arbejdsopgaver, som kan udføres af personer med nedsat funktionsevne. Arbejdets karakter og indhold kan være meget forskellig. Der kan være tale om egentlige produktionsrettede opgaver, og der kan være tale om mere serviceorienterede funktioner.

Aflønningen i beskyttet beskæftigelse sker i videst mulig omfang efter indsats. Hvis en person på grund af betydelig nedsat funktionsevne kun kan yde en meget beskedent indsats, kan der fastsættes en arbejdsdsør, der skal være på mindst

fem procent af den mindste overenskomstmæssige timeløn på det pågældende arbejdsområde.

Man skal selv betale udgiften til befordring til og fra virksomheden, hvis afstanden dertil er under ti km. Er der mere end ti km, skal kommunen betale udgiften. For at komme i beskyttet beskæftigelse skal man henvende sig i kommunens jobcenter.

Aktivitets- og samværstilbud er et tilbud til udviklingshæmmede under 65 år, der ikke kan arbejde ved beskyttet beskæftigelse. Formålet er at medvirke til, at man har mulighed for at komme hjemmefra og deltage i sociale aktiviteter, hvor der er mulighed for at udfolde sig sammen med andre og deltage i et socialt fællesskab. Der kan være tale om aktiverende støtte og omsorg, herunder træning i dagligdags funktioner, sprogstimulation og lystbetonede aktiviteter.

Kommunen afholder udgiften til befordring til aktivitets- og samværstilbud.

Hvor skal den unge bo?

Mange unge bliver boende hos forældrene udover det 18. år. Dette gælder naturligvis også unge udviklingshæmmede. Men disse unge vil ofte have brug for støtte i dagligdagen.

Man er som forælder ikke længere forpligtet til at varetage den unges behov

udover, hvad man selv ønsker at bidrage med. Det slår Ankestyrelsen fast i en afgørelse fra 2009. Heraf fremgår, at en hjemmeboende voksen, hvor der ikke er nære pårørende, som tilkendegiver at ville passe vedkommende, har krav på personlig hjælp, omsorg og pleje efter servicelovens bestemmelse herom samt den øvrige sociale lovgivning. I den konkrete sag havde den unge ret til hjælp 24 timer i døgnet.

Hvis den unge ikke skal blive boende hos forældrene, findes der forskellige typer af boformer til mennesker med udviklingshæmning. Nogle tilbud er oprettet efter serviceloven, enten som et midlertidigt botilbud efter § 107 eller som et længerevarende botilbud efter § 108. Andre er bygget efter almenboligloven.

Når et botilbud er oprettet efter serviceloven reguleres betalingen for tilbuddet også efter denne lovgivning, hvilket bl.a. betyder, at der ikke kan ydes boligsikring eller boligydelse.

Er tilbuddet bygget med støtte fra almenboligloven, får man en lejekontrakt, og der skal betales boligindskud og husleje. Der er så også mulighed for at få boligsikring eller boligydelse.

Uanset hvilken form for bolig, den udviklingshæmmede bor i, skal der udmåles

hjælp til personlig pleje og omsorg, praktisk bistand, ledsagelse og socialpædagogisk støtte efter en individuel vurdering. Såfremt den unge skal visiteres til et botilbud, skal man rette henvendelse til den kommunale sagsbehandler. I forbindelse med visitationen til et botilbud bør der tages hensyn til beboersammensætning, herunder beboernes funktionsevne og behov for hjælp.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at såfremt den unge ikke kan give et informeret samtykke til en flytning, vil der ikke være mulighed for senere at blive flyttet fra det botilbud, den unge blev visiteret i første omgang, til et andet botilbud, med mindre det første botilbud ikke længere kan tage vare på den unges behov. Det fremgår af flere afgørelser fra Ankestyrelsen.

Normeringen og det daglige arbejde kan variere i takt med, at beboergruppen ændres eller i takt med, at den enkeltes behov for hjælp, omsorg og pleje intensiveres.

Skift af sagsbehandler i forbindelse med overgang

Cirka et halvt år før den unge udviklingshæmmede fylder 18 år, anbefaler Landsforeningen LEV, at man tager kontakt til den kommunale sagsbehandler og drøfter de fremtidige muligheder. Hvis

den unges funktionsnedsættelser er af en sådan grad, at han/hun skal indstilles til en førtidspension, kan man bede sagsbehandleren om at tage kontakt til den afdeling, som behandler førtidspensionssager, således at den unge vil kunne blive tilkendt førtidspension ved det fyldte 18. år.

Man kan med fordel benytte handleplanen til at få tydeliggjort fremtidsplanerne, sikre en koordineret indsats samt at få præciseret forpligtelserne for alle involverede personer, instanser og forvaltningsgrene.

Når en ung fylder 18 år, bliver pågældende myndig og vil derfor få sin egen sagsbehandler.

Hvis der ikke er truffet beslutning om at forlænge hjælpeforanstaltningerne efter børnebestemmelserne (for eksempel ved døgnophold udenfor hjemmet), vil den unge typisk overgå til en anden sagsbehandler og en anden kommunal afdeling. Det er meget forskelligt, hvorledes kommunerne har organiseret sig, men typisk vil den unge få en sagsbehandler i voksenhandicapafdelingen samt i jobcentret for afklaring af forsørgelsesgrundlaget. Såfremt den unges funktionsnedsættelser er af en sådan grad, at han/hun vil være berettiget til førtidspension, vil sagen typisk overgå til pensionsafdelingen.

Alment gældende regler

Når man er part i en sag (for eksempel forældre til en person under 18 år med udviklingshæmning), har man ret til at lade sig bistå eller repræsentere af andre. Ligeledes har man ret til at få aktindsigt i sagens dokumenter.

Hvis kommunen ikke giver medhold i en ansøgning, skal afgørelsen meddeles skriftligt. Ligeledes skal afgørelsen indeholde en skriftlig begrundelse for afslaget og en klagevejledning. Det er vigtigt at overholde klagefristen, der som hovedregel er på fire uger, fra man modtager afslaget.

Rådgivning og vejledning

Du er som medlem af LEV meget velkommen til at kontakte Landsforeningen LEVs telefonrådgivning på tlf. 8038 0888, såfremt du har brug for yderligere råd og vejledning. Opkaldet er gratis. Du kan også benytte dig af LEVs netrådgivning, ved at udfylde rådgivningsformularen på www.lev.dk

Få mere at vide

Du kan læse mere om gældende love, regler og bestemmelser i Landsforeningen LEVs to øvrige pjecer i serien "Hånd om paragrafferne":

- Hånd om paragrafferne – børn og unge
- Hånd om paragrafferne – voksne

18 år... og hvad så? · 18 år... og hvad så? · 18 år... og hvad så?

Se desuden følgende hjemmesider:

-
- www.lev.dk
Landsforeningen LEV
-
- www.projektklap.dk
KLAP: Om beskæftigelse for voksne med udviklingshæmning
-
- www.bestbuddies.dk
Best Buddies: Venskaber mellem udviklingshæmmede og ikke-udviklingshæmmede
-
- www.connect.lev.dk
LEV Connect: Familienetværk
-
- www.foraeldredialog.dk
Forældredialog: Hvad skal der ske i folkeskolen?
-
- www.smutprojektet.dk
SMUT: Guide til et sundere liv
-
- www.projekt-gram.dk
GRAM: Forebyggelse og reduktion af mobning på værksteder
-
- www.handiforsikringssservice.dk
HANDI Forsikringssservice: Forsikringer til handicappede
-
- www.retsinfo.dk
Gældende love og regler
-
- www.dukh.dk
Den Uvildige Konsulentordning på Handicapområdet
-
- www.tilbudsportalen.dk
Oversigt over forskellige sociale tilbud og botilbud
-
- www.statsforvaltning.dk
Læs bl.a. om værgemål
-
- www.civilstyrelsen.dk
Læs bl.a. om værgemål
-
- www.servicestyrelsen.dk
Læs bl.a. om ViHS - Videnscenter for Handicap og Socialpsykiatri
-
- www.servicestyrelsen.dk/viso
VISO: Rådgivning til borgere og fagfolk

Dansk handicappolitik hviler på

- Solidaritetsprincippet: Som indebærer, at alle har et ansvar for andre – hvilket blandt andet kommer til udtryk ved, at mange ydelser er finansieret gennem skattebetaling
- Sektoransvarlighedsprincippet: Som indebærer, at den offentlige sektor, der udbyder en ydelse, en service eller andet, er ansvarlig for, at den pågældende ydelse er tilgængelig for borgere med nedsat funktionsevne
- Kompensationsprincippet: Som indebærer, at mennesker med nedsat funktionsevne i videst muligt omfang skal kompenseres for følgerne heraf

Det skal dog bemærkes, at der til trods for kompensationsprincippet lægges vægt på, a) at borgeren med funktionsnedsættelse og dennes familie har mulighed for selv at varetage de opgaver, der følger af handicapet, idet der i 'familiebegrebet' ligger en naturlig omsorgsforpligtelse samt, b) at familien kan fungere så 'normalt' som muligt – og skal kompenseres for Funktionsnedsættelsen

LEV anbefaler

- At der udarbejdes en handleplan i forbindelse med den unges overgang til voksenbestemmelserne ved det fyldte 18. år
- At alle unge udviklingshæmmede, der kan eller kan lære det, får størst mulig brugerindflydelse og selvbestemmelse over eget liv

Landsforeningen LEV
Kløverprisvej 10B
2650 Hvidovre
Tlf. 3635 9696
Fax 3635 9697
lev@lev.dk
www.lev.dk